

**Kommentarmaterial till
kursplanen i engelska**

Reviderad 2017

Skolverket

Kommentarmaterial till kursplanen i engelska

Reviderad 2017

Publikationen finns att ladda ner som
kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats:
skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-303-6
Grafisk produktion: Typoform AB

Innehåll

Inledning	4
Kommentarer till kursplanen i engelska	5
Anknytning till Europarådets referensram för språk.....	5
Syftet.....	6
Det centrala innehållet.....	10
Kommunikationens innehåll	11
Lyssna och läsa – reception.....	12
Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion	15
Kunskapskraven	18
Bilaga: Användningen av värdeord i kunskapskraven	21

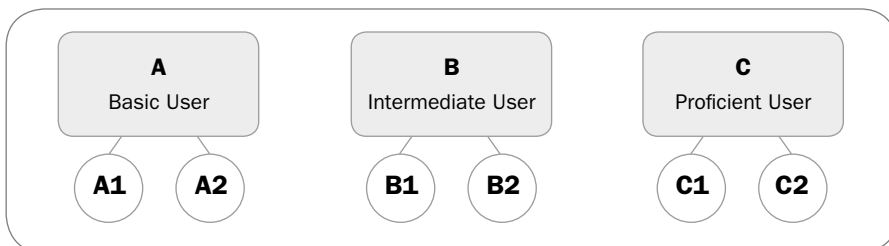
Inledning

Till varje kursplan finns ett kommentarmaterial som riktar sig till lärare och rektorer. Avsikten med materialet är att ge en bredare och djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom texterna i kursplanerna. Materialet beskriver också hur det centrala innehållet utvecklas över årskurserna och hur kunskapskraven är konstruerade. *Formuleringar som är hämtade direkt från kursplanen är genomgående kursiverade i texten.*

Kommentarer till kursplanen i engelska

Anknytning till Europarådets referensram för språk

I den gemensamma europeiska referensramen för språk, lärande, undervisning och bedömning (GERS) definieras sex generella nivåer för språkfärdighet: A1, A2, B1, B2, C1 och C2. De beskriver språkfärdigheter från nybörjarnivå till avancerad nivå:

Varje färdighetsnivå beskrivs utförligt i GERS när det gäller såväl receptiva färdigheter (lyssna och läsa) som produktiva (tala och skriva) och interaktiva färdigheter (samtala och medverka i exempelvis brevväxling och chatt). Det går alltså att jämföra nivåerna i det svenska stegsystemet med detta europeiska system (se tabell nedan).

GERS, nivå	A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	B 1.1	B 1.2	B 2.1	B 2.2
STEG		1	2	3	4	5	6	7
Engelska								
Grundskolan			åk 6		åk 9			
Gymnasieskolan, kurs						5	6	7
Moderna språk & teckenspråk för hörande								
Grundskolan		Elevens val åk 9	Språkval åk 9					
Gymnasieskolan, kurs		1	2	3	4	5	6	7

Jämförelsen med GERS gäller det lästa betyget, E.

Ämnena engelska, moderna språk och teckenspråk för hörande, har en progression i sju steg som sträcker sig genom grundskolan och gymnasieskolan. Dessa språk har samma generella krav på språkfärdighet oavsett vilken nivå i skolsystemet eleven befinner sig på. Kursplanen i teckenspråk för hörande är dock anpassad till språkets speciella karaktär. Tecknade språk skiljer sig från talade språk, bland annat när det gäller produktion, reception och grammatisk struktur samt avsaknad av eget skriftspråk.

Engelska i årskurs 6, liksom moderna språk och teckenspråk för hörande inom ramen för språkval, motsvarar enligt tabellen ovan steg 2. Det innebär att kraven på elevernas språkfärdighet för engelska i årskurs 6 samt moderna språk och teckenspråk för hörande i årskurs 9, ligger på samma nivå.

För årskurs 3 i engelska anges ett centralt innehåll, men inga kunskapskrav.

SYFTET

Den inledande texten i kursplanen ger svar på frågan varför engelska finns som ämne i skolan. Den första meningen, *språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära*, är gemensam för alla språkämnena. På det viset betonar kursplanen att syftet med att lära sig språk är detsamma oavsett vilket språk det gäller.

Kursplanen i engelska tecknar konturerna av ett ämne som är viktigt för att eleverna framgångsrikt ska kunna delta i en värld med många internationella kontaktytor. Engelska språket och olika kulturyttringar från den engelskspråkiga världen finns överallt i det svenska samhället. Engelska är också det viktigaste kommunikations- och informationsspråket i många olika miljöer och används inom så skilda områden som politik, ekonomi, musik och underhållning.

Ämnet engelska ger en bakgrund till, och ett vidare perspektiv på, de samhälls- och kulturyttringar som eleverna är omgivna av och skapar möjligheter för dem att se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang. Att förmedla ett sådant internationellt perspektiv till eleverna ingår i skolans uppdrag och finns inskrivet i läroplanen.

Att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang, och att delta i internationellt studie- och arbetsliv, kan främja den personliga utvecklingen. Ämnet är också viktigt ur ett medborgerligt perspektiv, eftersom det ger ökade möjligheter att ta del av olika informations- och kunskapskällor och sociala medier även på engelska. Goda kunskaper i engelska ger eleverna möjligheter att ta del av information från EU och andra internationella organisationer utan att vara beroende av en översättares mellanhand.

Tilltro till sin förmåga

Ett av huvudsyftena med undervisningen i ämnet engelska är att eleverna ska utveckla *tilltro till sin förmåga att använda språket i olika situationer och för skilda syften*. Motivet till detta syfte är vetskapen om att ett gott självförtroende är grundläggande för att våga delta språkligt i olika situationer och sammanhang. Det kan vara allt från samtal om musik på engelska till att delta i ett internationellt arbetsliv. Med tilltro till sin förmåga att kommunicera på engelska kan eleverna möta nya människor och platser och lämna invanda språkliga miljöer. Trygghet och språklig säkerhet gör att man kan vara den man är på fler än ett språk.

Genom interkulturella erfarenheter och möten utvecklas individens sociokulturella kunskaper, det vill säga kunskaper om vad som är accepterade koder och värderingar i andra kulturer. Detta kan på sikt leda till tolerans och förståelse för olika kulturer och en interkulturell medvetenhet. Språkkunskaper kan på så vis bli viktiga för elevernas perspektiv på värdegrundsfrågor och bidra till minskade klyftor i samhället och till ökad delaktighet.

Allsidig kommunikativ förmåga

Undervisningen i ämnet engelska ska ge eleverna möjlighet att utveckla en *allsidig kommunikativ förmåga*. I en sådan förmåga ingår såväl sociala som interkulturella och språkliga aspekter.

De sociala och interkulturella aspekterna innebär att man kan anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I en social och interkulturell förmåga ingår att så långt som möjligt känna till och använda de kulturella koder och det språkbruk som behövs för att kunna kommunicera i både formella och informella situationer. Det kan handla om ordval, språkmarkörer för artighet, hur jag inleder ett brev eller mejl, hur jag uppträder i olika sammanhang eller tackar och säger nej.

Den kommunikativa förmågan innefattar även en ökande grad av *språklig säkerhet*. Det innebär att man i möjligaste mån behärskar språkets form, det vill säga vokabulär, fraseologi, uttal, prosodi, stavning och grammatik. Syftet med detta är att utveckla komplexiteten och precisionen i elevens språk. Med kunskaper om språkets form kan eleverna utveckla förmågan att uttrycka sig och kommunicera i allt mer avancerade och krävande sammanhang.

Strategier för att stödja kommunikation

Ibland uppstår situationer där man försöker förmedla ett budskap, men upplever att man inte lyckas nå fram till den som lyssnar. I andra situationer kan det vara svårt att som mottagare förstå ett budskap. Det kan handla om ordval, problem med uttal och prosodi, formuleringsförmåga eller förmåga att anpassa sig till situation och mottagare. Då behöver man kunna kompensera detta genom till exempel omformuleringar, synonymer, frågor och kroppsspråk. Ett syfte med undervisningen i ämnet engelska är därför att eleverna ska utveckla och *kunna använda olika strategier*, tillvägagångssätt, så att de övervinner dessa hinder i kommunikationen. Digitaliseringen ger rika möjligheter att kommunicera oberoende av tid och rum och erbjuder olika möjligheter att använda digitala verktyg.

Egna erfarenheter

När man börjar studera språk och språkområden väcker det ofta frågor om det egna samhället jämfört med målspråkets. Syftet att *sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen* handlar om att eleverna ska få reflektera över skillnader och likheter mellan egna erfarenheter och företeelser i och på områden där engelska används. Forskning om lärande visar att det är viktigt att undervisningen knyts till elevernas förkunskaper, erfarenheter och behov. Man brukar tala om elevens förförståelse. På så vis skapas meningsfulla och funktionella sammanhang.

Sociala och kulturella företeelser

Ett centralt syfte med undervisningen i ämnet engelska är att eleverna ska få *kunskaper om och förståelse för olika livsvillkor samt sociala och kulturella företeelser i områden och i sammanhang där engelska används*. Sådana kunskaper är en förutsättning för att eleverna ska förstå nyanser, referenser och även underförstådda betydelse i språket i möten med människor, i litteratur och i film.

Genom att eleverna får veta mer om livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika delar av världen där engelska används, får de möjlighet att reflektera över likheter och skillnader i språkområdena, utan att för den skull direkt värdera dem. På

det sättet finns det en central koppling mellan värdegrundsfrågor och undervisningen i ämnet engelska.

Att kursplanen använder uttrycket *sociala och kulturella företeelser i områden och i sammanhang där engelska talas* i stället för länder, kan ses mot bakgrund av engelskans ökande närvaro i allt fler sammanhang, även digitala. Språkområden sammanfaller inte heller alltid med nationsgränser. Språk ska ses i ett socialt perspektiv – det är tillsammans med andra människor det används och lärs.

Söka, värdera och välja källor

Många elever har med sig kunskaper i språk från världen utanför skolan: från familjen, övrig omvärld, erfarenheter, intressen och internet. Mängden information som finns tillgänglig via olika medier är enorm, och möjligheterna att hitta det som är intresseväckande och samtidigt språkligt och kognitivt utmanande är mycket goda. Forskningen betonar att om eleverna ska kunna tillägna sig ett språk effektivt, är det viktigt att de får möta språket i sammanhang som är begripliga och intresseväckande för dem. Det är samtidigt viktigt att språket ligger på en nivå som innebär vissa språkliga utmaningar.

Ett syfte med undervisningen i ämnet engelska är därför att eleverna får möjlighet att *söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och texter från olika källor*. Tanken med detta är att eleverna ska få lära sig hitta egna vägar till information som intresserar dem och vänja sig vid att ta vara på det språk som finns tillgängligt i omvärlden.

Hjälpmedel för lärande

För att stödja och utveckla elevernas lärande är det centralt att undervisningen ger dem förutsättningar att *använda olika hjälpmedel för lärande, förståelse, skapande och kommunikation*. Genom att eleverna får träna på att använda olika medier och digitala verktyg i språkundervisningen får de tillgång till ett inflöde av levande och dynamiskt språk som de kan bearbeta och tillägna sig. De får då också en kanal för att uttrycka sig på ett kreativt sätt. På så sätt kan elevernas språk utvecklas i ett autentiskt och omedelbart sammanhang.

Intresse för språk och kulturer samt nytta med språkkunskaper

Litteratur och kunskaper om historia och levnadsvillkor i olika samhällen och områden, kan ge eleverna nycklar till att förstå språket. En viktig uppgift för undervisningen i ämnet engelska blir därför att *stimulera elevernas intresse för språk och kulturer*. Tillsammans med kunskaperna i engelska bidrar kunskaper om omvärlden och kultur i vid bemärkelse inom områden där språket används, till att ge eleverna nya perspektiv.

Ett syfte med undervisningen i ämnet engelska är också att skapa insikt om *nyttan av språkkunskaper*. Vi lever i en allt mer globaliserad och digitaliserad värld och engelskan intar en särställning. Den omger oss i vardagen och används inom i stort sett alla områden: privat, i samhället, i olika medier, i arbetslivet och i studiemiljöer, nationellt och internationellt. Flera internationella rapporter pekar på behovet av

bättre språkkunskaper inom EU för att öka den internationella konkurrenskraften och därmed den ekonomiska tillväxten. Det är därför angeläget för skolan att skapa motivation för svenska elever att studera språk.

De långsiktiga målen

Kursplanens syftestext avslutas med ett antal långsiktiga mål. De är formulerade som förmågor som undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla. Förmågorna ligger till grund för kunskapskraven i ämnet och kommenteras längre fram i avsnittet ”Kunskapskraven”.

DET CENTRALA INNEHÅLLET

Det centrala innehållet i kursplanen anger vilket obligatoriskt innehåll som ska behandlas i undervisningen. Innehållet är indelat i kunskapsområden som tillsammans ringar in centrala delar av ämnet. Kunskapsområdena bör inte ses som separata arbetsområden för undervisningen, utan de kan kombineras på de sätt som läraren bedömer som mest lämpliga för att uppnå syftet med undervisningen.

Varje kunskapsområde består av ett antal punkter. Dessa ska inte uppfattas som att de alltid ska väga lika tungt i undervisningen. Innehållspunkterna ska snarare uppfattas som byggstenar som kan kombineras på olika sätt. Det centrala innehållet är strukturerat så att det visar på en progression. Det innebär att innehållet vidgas och fördjupas upp genom årskurserna.

Innehållet i ämnet engelska

Det centrala innehållet i ämnet engelska, är genomgående indelat i tre delar: ”Kommunikationens innehåll”, ”Lyssna och läsa – reception” och ”Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion”. Indelningen har sin grund i den tidigare nämnda gemensamma europeiska referensramen för språk, GERS. I denna syns den kommunikativa språkliga kompetensen hos den som studerar språk i olika språkliga aktiviteter. Av dessa har kursplanen valt att använda sig av reception, produktion och interaktion. Var och en av dessa typer av aktiviteter kan förekomma i samband med muntliga och/eller skriftliga texter.

I den europeiska referensramen finns ytterligare en aktivitet, mediering, som innefattar förmågan att tolka och översätta. Mediering är bortvald i kursplanen för att det ska vara möjligt att bedriva undervisningen helt på målspråket, något som kan underlätta för elever som inte har svenska som modersmål.

Det finns en tydlig tanke bakom ordningsföljden mellan delarna i ämnets centrala innehåll: ”Kommunikationens innehåll” anger vad eleverna läser om, lyssnar till, skriver om samt talar och samtalar om. Det är alltså ett slags generalinstruktion till ”Reception” och ”Produktion och interaktion”.

Reception, det vill säga förmågan att förstå och tolka det man läser eller lyssnar till, är nödvändig för att kunna interagera och själv producera något. Det som eleverna läser och lyssnar till är ofta mer omfattande och har en högre svårighetsgrad än det som de själva producerar eller interagerar kring. Därför ligger innehållet som handlar om reception före det som handlar om produktion och interaktion.

Progression

Den övergripande progressionen i det centrala innehållet motsvarar utvecklingen av den språkliga förmågan hos eleverna. Kursplanen rör sig här från korta, enkla samtal samt dialoger och berättelser om sådant som är välbekant för eleverna, mot längre, sammanhängande tal och texter om ämnen som är elevnära men samtidigt aktuella.

Samhällsföreteelser i olika sammanhang och områden där engelska används, studeras genom hela grundskolan, och följer samma typ av progression: konkret och närliggande i de tidigare årskurserna och mer komplexa företeelser i de senare årskurserna.

Exempel

Under rubriken Centralt innehåll förekommer vissa exempel. De förtydligar innehållet, men är inte uttryck för att de bör prioriteras framför andra alternativ. Till exempel anges för årskurserna 4–6 att innehållet *hur ord och fasta språkliga uttryck, till exempel artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer* ska ingå i undervisningen. Det innebär att studier av hur fasta språkliga uttryck används i texter och talat språk i olika situationer, är en obligatorisk del av undervisningen i ämnet engelska. Däremot kan undervisningen lika gärna handla om ordspråk, slanguttryck eller andra informella formuleringar som om artighetsfraser och tilltalsord.

Nedan kommenteras det centrala innehållet med utgångspunkt i de tre kunskapsområdena.

Kommunikationens innehåll

I det här kunskapsområdet anges de ämnesområden och sammanhang som eleverna ska få lyssna till, samtala om, skriva om och läsa om. I årskurserna 4–6 kan det till exempel vara vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer.

I praktiken kommer kunskapsområdena ”Reception” och ”Produktion och interaktion” att integreras i detta kunskapsområde.

Intressen, personer och platser

Generellt är det betydelsefullt att eleverna kan relatera det som behandlas i undervisningen till sin egen verklighet. Förförståelse i någon form har stor betydelse för hur man tillägnar sig det språkliga inflödet. Därför ska eleverna i årskurserna 1–6 lyssna till, samtala om, skriva om och läsa om *ämnesområden som är välbekanta* för dem. I årskurserna 7–9 tillkommer ämnesområden som är *aktuella*.

I årskurserna 1–3 ska undervisningen behandla närliggande ämnen som *intressen, personer och platser*. Det kan handla om det som verkligen finns runt eleverna: familjen, kamrater, skolgården. I årskurserna 4–6 byggs innehållet på med *vardagliga situationer och händelser och aktiviteter*, för att i årskurserna 7–9 även omfatta *händelseförlopp samt relationer och etiska frågor*. Progressionen kan bestå i att platser och personer man kommunicerar kring blir mer avlägsna även fysiskt.

Många elever, inte minst i tonåren, upplever det som angeläget att få samtala om etiska frågor. Därför ska undervisningen från årskurs 4 och uppåt behandla *åsikter, känslor och erfarenheter* och i årskurserna 7–9 även *framidsplaner*.

Vardagsliv och levnadsvillkor

Kunskaper om hur människor lever i områden där engelska används, har stor betydelse för att eleverna ska kunna delta i samtal och annan kommunikation. I årskurserna 1–3 ligger fokus i kommunikationen på *vardagsliv och levnadssätt*. Det kan vara konkreta företeelser som lekar, fritidsaktiviteter eller musik. I årskurserna 4–6 utvidgas innehållet till att även omfatta *sociala relationer*.

Tillsammans med språkkunskaperna kan kunskaper om kultur och traditioner bidra till nya perspektiv för eleverna. Därför är *traditioner* och *kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används* ett centralt innehåll för kommunikation i årskurserna 7–9. Begreppet kultur har en mycket vid betydelse i kursplanen. Det gäller alltså inte bara att eleverna behöver kunskaper om kultur i traditionell bemärkelse som litteratur eller konst. Kursplanens användning av kulturbegreppet innefattar också kulturtraditioner, värderingar och centrala begrepp i olika grupper och sociala sammanhang där språket används. Det handlar om att kunna se och förstå mönster, men samtidigt undvika kollektiva stereotyper. För att kunna göra detta kan eleverna behöva stöd för att uppmärksamma och bli medvetna om kommunikationsmönster i sina egna vardagliga sammanhang.

Lyssna och läsa – reception

Det här kunskapsområdet handlar om hur man förstår och tolkar det man läser eller lyssnar till. I kursplanen för ämnet engelska används begreppet text på ett traditionellt och avgränsat sätt för att beteckna något som är skrivet. Kursplanen skiljer därför på talad engelska och texter. Denna användning av textbegreppet motiveras av att beskrivningarna på så sätt blir tydligare.

Talat språk och texter

I årskurserna 1–6 lyfts *tydligt talad engelska och texter från olika medier* fram som centralt innehåll. Att eleverna får möta engelska från olika medier, så väl digitala som andra, är viktigt för variationens och omfattningens skull. Tydligt talad engelska kan till exempel även framföras av personer som inte har engelska som förstaspråk.

Inflödet av texter och talad engelska stegras i omfattning och svårighetsgrad i årskurserna 7–9 där även *talad engelska med viss regional och social färgning* ska ingå i undervisningen. Progressionen består i att det talade språket inte längre definieras som tydligt talat. Regionalt färgad engelska kan omfatta de största varianterna, som australiensisk engelska eller olika typer av amerikansk och brittisk engelska, men även till exempel indisk och västindisk engelska. Socialt färgad engelska innebär engelska som människor ur olika samhällsgrupper och med varierande bakgrund talar.

Samtal och dialoger

Den muntliga receptionen, det vill säga hörförståelsen, sker i årskurserna 1–3 i form av *enkla samtal och dialoger*. I årskurserna 4–6 vidgas innehållet till att även omfatta *intervjuer* och i årskurserna 7–9 tillkommer *muntliga framställningar*.

Progressionen består i att det som eleverna lyssnar till blir allt mer varierande. Dessutom introduceras efterhand inslag som blir mer krävande att lyssna till i de senare årskurserna. Språket i intervjuer kan från årskurs 4 till exempel präglas både av varierande tempo och varierande uttal.

Sakprosa och skönlitteratur

Med genre menas en typ av framställning som kännetecknas av en viss uppsättning stildrag eller innehållsliga faktorer och som ofta har en speciell användning. Affärsbrev, matrecept, bloggar, poddar, romantiska komedier och tecknade serier är några exempel på genrer. Kursplanen i ämnet engelska betonar, utan att begreppet genre nämns, betydelsen av att eleverna får möta olika typer av framställningar. I de lägre årskurserna ska framställningarna vara *enkla* och *för barn*, medan denna typ av avgränsning inte alls finns i årskurserna 7–9.

Såväl sakprosa som skönlitterära texter ingår i det centrala innehållet i ämnet engelska. I årskurserna 1–3 ska eleverna få möta sakprosa i form av *enkla instruktioner och beskrivningar*. Med innehållet *ord och fraser i närmiljön* vill kursplanen återigen betona vikten av att eleverna ser omvärlden som en resurs och möjlighet i sin språkutveckling. I de lägre årskurserna ska eleverna i huvudsak möta engelska i talad form. Detta är ett ställningstagande mot bakgrund av forskningsresultat som pekar på att de metodiska principerna ”höra-göra” och ”lyssna-förstå-imitera-tala” är de mest verkningfulla för att ge yngre elever tilltro till sin förmåga att använda språket. Inte minst är detta centralt för elever med läs- och skrivsvårigheter. Därför betonas det muntliga och det skriftliga språket först från årskurs 4. I årskurserna 4–6 övergår följaktligen det innehåll som rör sakprosa till *muntliga och skriftliga instruktioner och beskrivningar*.

I årskurserna 7–9 blir sakprosan betydligt mer omfattande och innefattar då *muntlig och skriftlig information samt diskussioner och argumentation med olika syften*. Detta kan kopplas till den del av kommunikationens innehåll som hanterar bekanta och aktuella ämnen.

Skönlitteratur och annan fiktion finns i årskurserna 1–6 med bland annat i form av *filmer och dramatiserade berättelser* och *sånger, ramsor, dikter och sagor*. Progressionen ligger i att innehållet anpassas efter elevernas ålder. För eleverna i årskurs 7–9 stegras svårighetsgraden och komplexiteten på så vis att det skönlitterära inslaget inte längre är definierat som ”för barn och unga”, utan som *skönlitteratur och annan fiktion även i talad, dramatiserad och filmatiserad form*. Detta innebär inte att ungdomslitteratur inte får förekomma, utan att urvalet inte längre begränsas åt något håll. Det viktiga här är att eleverna ges ordentligt utrymme att bredda sin repertoar.

Strategier

Begreppet ”strategi” förekommer ofta i kursplanen. Strategi är ett samlingsbegrepp för olika metoder eller handlings sätt vid kommunikation och i elevernas lärande. Strategier kan vara medvetna eller delvis omedvetna, de kan vara planerade eller spontana. De kan också vara mer eller mindre effektiva. Även att använda olika hjälpmedel som till exempel lexikon och digitala verktyg är en typ av strategi.

Alla människor behöver och använder strategier för att förstå, göra sig förstådda, kommunicera och lära. Inte minst nybörjare i språk behöver under en lång tid kompensatoriska strategier när språkkunskaperna inte riktigt räcker till. Efter hand som språkfärdigheten ökar minskar behovet av rent kompensatoriska strategier, men man fortsätter att använda kommunikativa strategier.

Eleverna behöver bli medvetna om vilka strategier som står till buds. De behöver också hjälp att hitta effektiva strategier både för att kommunicera och för att utveckla språkkunskaperna. Genom undervisningen kan eleverna få stöd i att öka sin medvetenhet om verkningsfulla strategier, så att de kan välja att handla på sätt som är anpassade till situation och syfte och som ger goda resultat.

Strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang

Strategier för att lättare förstå talat språk och texter går ut på att man använder sin förståelse för att göra så goda gissningar eller uppskattningar som möjligt av det man inte förstår. Eleverna ska alltså ges möjlighet att utveckla sin ”guessing competence”, det vill säga sin förmåga att dra så logiska slutsatser som möjligt om innehållet i ofullständiga eller otydliga budskap. Konkret kan detta handla om att våga och kunna gissa sig till det huvudsakliga budskapet med hjälp av exempelvis sammanhanget, kända ord, bilder eller rubriker.

Kursplanen utelämnar strategier som studieobjekt i årskurserna 1–3, eftersom det inte bedöms som nödvändigt att arbeta medvetet med strategier för reception så tidigt. Men det finns inget som hindrar att lärare själva väljer att börja med enkla och för åldern anpassade receptionsstrategier. För årskurserna 4–6 är innehållet här formulerat som *strategier för att uppfatta betydelsebärande ord och sammanhang i talat språk och texter*. I årskurserna 7–9 är motsvarande innehåll *strategier för att uppfatta detaljer och sammanhang i talat språk och texter*. Det kan till exempel betyda att man har strategier för sitt lyssnande när man står på en perrong och försöker uppfatta tågtider, eller när man försöker tolka om en person är glad eller arg.

Genom sådana processer, som ofta sker gradvis, kan luckor i budskapet fyllas ut genom slutledning för att man ska få en mer utförlig bild av budskapets betydelse och beståndsdelar. De luckor som fylls ut genom slutledning kan böttna i språkliga begränsningar, eller i besvärliga villkor som störande bakgrundsljud eller dålig mobil-täckning. Framgångsrika strategier är alltid helt situationsbetingade, det vill säga de används bara i den utsträckning som krävs för att förstå det aktuella budskapet.

Att söka, välja och värdera texter från olika medier

I dagens samhälle är omvärlden en i det närmaste outtömlig källa för autentiskt språk. Det finns en bredd i utbudet av information som tillgodoser de flesta intressen. Därför behöver eleverna i engelskundervisningen arbeta med *olika sätt att söka och välja texter och talat språk på engelska från internet och andra medier*.

För att kunna förhålla sig till det väldiga informationsflödet behöver eleverna också lära sig att inta ett källkritiskt förhållningssätt. Kursplanen uttrycker detta på en enkel nivå i årskurserna 7–9. Då ska eleverna inte bara studera olika sätt att söka och välja utan även *värdera texter och talat språk på engelska* som de hittar i olika medier.

Språkets form och struktur

I den allsidiga kommunikativa förmågan, som är ett syfte med undervisningen i ämnet engelska, ingår även kunskaper om språkets form och struktur. Forskning visar att eleverna tillgodogör sig studier av språkliga strukturer bättre när de upplever att struk-

turen fyller ett omedelbart behov och har ett tydligt syfte i kommunikationen. Detta är innebörden i den tidigare nämnda funktionella och kommunikativa språksynen och därför anger kursplanen att eleverna både i årskurserna 4–6 och 7–9 ska studera *språkliga företeelser... i det språk eleverna möter*. Detta språk kan finnas i texter eller i talat språk som eleverna själva väljer och kan till exempel vara litteratur, sångtexter eller nyhetsartiklar. Eftersom de språkliga företeelserna då varierar, ger det centrala innehållet bara exempel på vilka företeelser det kan röra sig om. I årskurserna 4–6 kan det vara uttal, intonation och stavning man studerar. I årskurserna 7–9 kan det vara satsbyggnad eller fasta språkliga uttryck.

Kursplanen anger alltså inget obligatoriskt innehåll och ingen obligatorisk ordningsföljd för vilka grammatiska företeelser eleverna ska få undervisning i och om. Detta kommer sig av att kursplanen utgår från att kommunikationen är primär. Språkliga element som grammatiska strukturer och stavning ska därför tas in i undervisningen först när de fyller ett funktionellt syfte, för att förtydliga och berika kommunikationen.

Anpassning efter syfte och mottagare

En viktig del av den språkliga medvetenheten är förmågan att se och reflektera över hur språket faktiskt används i autentiskt material och utifrån detta utveckla sitt eget språk. Kursplanen har valt att inte skriva in detta som centralt innehåll i årskurserna 1–3, eftersom eleverna i de lägre årskurserna inte behöver arbeta medvetet med att anpassa språket till mottagare eller syfte. I de högre årskurserna däremot, ställs krav på att undervisningen ska behandla språklig medvetenhet på ett strukturerat sätt och ur flera aspekter.

Det centrala innehållet i årskurserna 4–6 är här *hur ord och fasta språkliga uttryck används i texter och talat språk i olika situationer och hur olika formuleringar används för att inleda och avsluta olika typer av texter och samtal*. Detta innehåll ger eleverna möjligheter att iaktta och reflektera över hur språket kan anpassas efter mottagare och syfte. Förmågan att anpassa sitt språk till olika situationer är, som tidigare påpekats, central för att man ska kunna kommunicera framgångsrikt i både formella och informella sammanhang.

I årskurserna 7–9 ska eleverna studera *hur texter och talat språk kan varieras för olika syften och sammanhang*. För att ge eleverna möjlighet att förbättra den språkliga strukturen och förmågan att formulera sig sammanhängande, finns i de högre årskurserna dessutom innehållet *hur sammanbindande ord och andra uttryck används för att skapa struktur och språkligt sammanhängande helheter*.

Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion

I kunskapsområdet ”Tala, skriva och samtala – produktion och interaktion” uttrycks, med några små modifieringar, samma genrer som i kunskapsområdet ”Lyssna och läsa – reception”. Tanken är att eleverna även ska få tillfälle att skapa olika typer av framställningar i sin produktion och interaktion, och att de med stigande ålder ska få arbeta mer medvetet med specifika stildrag i muntliga och skriftliga framställningar.

Undervisningen i årskurserna 1–3 ska behandla *enkla presentationer* samt *beskrivningar och meddelanden*. Precis som tidigare arbetar de yngre eleverna i huvudsak med det talade språket. Ett uttalat krav på att både tal och skrift ska ingå i undervisningen kommer först i årskurserna 4–6. Där är motsvarande innehåll *muntliga och skriftliga presentationer*, samt *muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar, meddelanden och instruktioner*. För eleverna i årskurserna 7–9 tillkommer att de ska få formulera sig och delta i *samtal och diskussioner samt argumentation, muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner*.

Strategier vid produktion

När den språkliga förmågan inte räcker till behöver eleverna anpassa sitt språk till uppgiften och/eller mottagaren. De strategier som är ett centralt innehåll i kunskapsområdet som rör produktion, går ut på att eleverna ska kunna förtydliga eller stärka budskapet i den egna kommunikationen. Kursplanen utelämnar denna typ av strategier som innehåll i de lägre årskurserna. Elevernas språkliga repertoar är förmodligen ännu inte tillräckligt bred för att de ska kunna använda sig av exempelvis omformuleringar. Det hindrar inte att lärare arbetar med denna typ av strategier om det är relevant för eleverna.

I årskurserna 4–6 och 7–9 är *språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd när språket inte räcker till* ett centralt innehåll. Det kan handla om att kompensera på något sätt, till exempel att använda ett enklare språk än det man normalt använder, att skriva om eller att bara beskriva delar av det man vill säga.

Strategier vid interaktion

Strategier vid interaktion innefattar både receptiva och produktiva strategier. I ett samtal, en diskussion eller i ett chattforum, kan deltagarna göra på olika sätt för att stärka samarbetet och se till att samtalet utvecklas i rätt riktning. Att kunna välja rätt strategi för rätt tillfälle kan bidra till ömsesidig förståelse och ett fokuserat angreppssätt. I årskurserna 4–6 ska undervisningen behandla *strategier för att delta i och bidra till samtal*. Olika sätt att bidra till att samtalet utvecklas kan vara att ställa uppföljande frågor, be om förtydliganden eller stödja samtalspartnern genom att med korta, enkla fraser förmedla att man förstår.

I de högre årskurserna handlar strategierna vid interaktion om att kunna *bidra till och aktivt medverka i samtal genom att ta initiativ till interaktion, ge bekräftelse, ställa följdfrågor, ta initiativ till nya frågeställningar och ämnesområden samt för att avsluta samtalet*. Interaktion sker ofta muntligt, ansikte mot ansikte, och kan även innefatta ogillande eller bekräftande språkljud och tonfall som uttrycker ironi eller gillande. Gester kan användas i förstärkande eller frågande syfte. Medvetenhet om att gester och annat kroppsspråk har innebörder som kan skilja sig åt mellan olika språkområden, och att kunna tolka och använda sådana sociokulturella inslag rätt, är ofta avgörande för framgångsrik kommunikation.

Att bearbeta egna framställningar

Kursplanen i ämnet engelska lyfter fram en processinriktad syn på elevernas utveckling av muntliga och skriftliga framställningar. Ett medvetet processinriktat arbete bedöms fungera från årskurs 7. Därför finns innehållet *olika sätt att bearbeta egna framställningar för att variera, tydliggöra, precisera och anpassa dem efter deras syften* enbart i årskurserna 7–9. I de tidigare årskurserna har eleverna haft fokus på att iakttä och reflektera över hur språket faktiskt används och utifrån detta även kunnat arbeta med att förbättra det egna språket.

Det här innehållet för de högre årskurserna motiveras främst av att både muntliga och skriftliga framställningar i arbetslivet ofta utvecklas genom processer i samarbete med flera medverkande. Ett processinriktat arbetssätt bidrar då i regel till att förbättra kvaliteten i framställningarna.

Språkets form

Utgångspunkten för arbetet med språkets formsystem är inte någon grammatisk steg i kursplanen. Det som betonas är istället vad eleverna ska kunna göra med språket: ställa frågor, berätta om sådant som engagerar dem, förstå nyhetssändningar och så vidare. Därför anges inte någon fast ordning i vilken eleverna ska studera olika grammatiska moment.

Så långt det är möjligt ska undervisningen uppmärksamma sådana formelement som är nödvändiga för att *förtydliga och berika kommunikationen* (årskurserna 4–6) och för att *förtydliga, variera och berika kommunikationen* (årskurserna 7–9). Eleverna har sinsemellan olika behov av arbete med språkets formelement. Det kan bland annat bero på vilket modersmål de har och på vilket sätt de tillägnar sig språket. I praktiken innebär detta att olika elever behöver stärka olika formella språkliga aspekter, inte minst för att kunna anpassa språket till situation, syfte och mottagare. Av den anledningen är innehållet *uttal och intonation, stavning och interpunktion, artighetsfraser och andra fasta språkliga uttryck samt grammatiska strukturer* som anges för årskurserna 4–6, och *uttal, intonation och fasta språkliga uttryck, grammatiska strukturer och satsbyggnad* som anges för årskurserna 7–9, att betrakta som exempel som anger en riktning. Kursplanen anger inte heller vilka aspekter inom till exempel grammatiska strukturer och satsbyggnad som ska bearbetas och i vilken följd. Den anger bara att det ska ske ett medvetet arbete med detta innehåll.

KUNSKAPSKRAVEN

Kunskapskraven är skrivna i löpande text och ger helhetsbeskrivningar av vilka kunskaper som krävs för de olika betygsstegen. De grundar sig på förmågorna som beskrivs i de långsiktiga målen samt på det centrala innehållet.

Kunskapsformer och helhetssyn

Kunskapskraven är konstruerade utifrån den kunskapssyn som finns i läroplanen. Där beskrivs att kunskap kommer till uttryck i olika former, så kallade kunskapsformer, som förutsätter och samspelar med varandra. Dessa kunskapsformer kan till exempel vara att kunna analysera eller framställa något. Enligt läroplanen måste skolans arbete inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och skapa ett lärande där de olika formerna balanseras och blir till en helhet. Detta innebär att en specifik kunskapsform inte kan kopplas samman med ett visst betygssteg. Att en elev behärskar fakta i form av minneskunskap är med andra ord inte enbart knutet till betyget E. På samma sätt leder en elevs förståelse och analysförmåga inte automatiskt till betygen C eller A. Av den anledningen finns de kunskapsformer som beskrivs i ämnets långsiktiga mål uttryckta på alla betygsnivåer.

Kunskapskrav för olika årskurser

Kunskapskraven i engelska beskriver vad som krävs för de olika betygsstegen i årskurs 6 och 9 i grundskolan. Kraven utgår från de långsiktiga målen i syftet och relaterar till det centrala innehållet i årskurserna 4–6 respektive 7–9.

Kunskapskraven är skrivna som helhetsbeskrivningar och för att få betyget E, C eller A krävs att elevens kunskaper motsvarar beskrivningen av kunskapskravet i sin helhet.

I tabellform

Det är viktigt att läsa och förstå kunskapskraven ur ett helhetsperspektiv. Men för att det ska vara lätt att urskilja progressionen, det vill säga hur kraven förändras och utvecklas mellan betygsstegen, presenteras de förutom i löpande text även i en tabell i kursplanen.

Avläser man tabellen vertikalt framträder ett betygssteg i sin helhet. Läser man den istället horisontellt syns progressionen mellan betygsstegen tydligt. De fetmarkerade orden visar vad som skiljer kunskapskraven på de olika betygsstegen från varandra.

Exempel:

<i>Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9</i>	<i>Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9</i>	<i>Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9</i>
I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig enkelt, begripligt och relativt sammanhängande.	I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig relativt varierat, relativt tydligt och relativt sammanhängande.	I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig relativt varierat, tydligt och sammanhängande.

Varje del av kunskapskraven inleds med en beskrivning av vad eleven kan eller har kunskaper om. Den beskrivningen tar sin utgångspunkt i en förmåga (i exemplet ovan förmågan att *formulera sig och kommunicera i tal och skrift*). De beskriver även **hur** eleven visar sitt kunnande för de olika betygsstegen. Det är genom den beskrivningen som kvaliteten eller nivån på elevens kunnande syns.

Sammanfattande uttryck

För att kunskapskraven ska vara hanterbara och inte bli alltför omfattande, preciseras inte innehållet lika detaljerat i kunskapskraven som i det centrala innehållet. Alltför detaljerade kunskapskrav skulle även kunna ge oönskade effekter vid betygssättningen. Enstaka detaljer i kunskapskraven som eleven inte motsvarar, skulle kunna leda till att eleven inte uppfyller kunskapskravet i sin helhet. Innehållet beskrivs därför ofta med sammanfattande uttryck i kunskapskraven.

Exempel:

Det sammanfattande uttrycket *genrer* i utdraget ur kunskapskravet ovan syftar på flera olika punkter i det centrala innehållet. I årskurserna 7–9 syftar det bland annat på:

- Muntliga och skriftliga berättelser, beskrivningar och instruktioner.
- Skönlitteratur och annan fiktion även i talad, dramatiserad och filmatiserad form.

Relationen mellan kunskapskraven och de långsiktiga målen

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmågorna i de långsiktiga målen genom hela grundskoletiden. Här följer en övergripande beskrivning av utvecklingen i förmågorna, det vill säga progressionen, i ämnet engelska och hur den skrivs fram i kunskapskraven.

Förmågan att

– *förstå och tolka innehållet i talad engelska och i olika slags texter*

Här utgår progressionen från att eleven i de tidigare årskurserna ska förstå tydligt talad, enkel engelska i lugnt tempo och enkla texter om välbekanta ämnen. I senare årskurser övergår den i ett krav på förståelse av talad engelska i måttligt tempo och av lättillgängliga texter i olika genrer. På de högre betygsnivåerna ställs allt högre krav på elevens sätt att redogöra för, kommentera och agera utifrån innehållet.

– *använda språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådda*

Progressionen i förmågan att använda språkliga strategier ligger i att eleven i allt högre utsträckning väljer och använder funktionella strategier för att underlätta sin förståelse vid lyssnande och läsning. Dessutom ställs det allt större krav på relevans när eleven väljer och använder texter och talat språk från olika medier i sin egen produktion och interaktion.

– *formulera sig och kommunicera i tal och skrift och anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang*

När det gäller förmågorna att formulera sig och kommunicera i tal och skrift och att anpassa språket efter olika sammanhang ligger progressionen i att eleven formulerar

sig tydligare, mer sammanhängande och med allt mer varierat ordförråd i sina muntliga och skriftliga framställningar. På de högre betygsnivåerna i senare årskurser tillkommer krav på ökad grad av flyt och anpassning till syfte, mottagare och situation. Efterhand ställs även allt högre krav på att eleven gör välgrundade förbättringar av sina framställningar.

Det ligger också en progression i att eleven visar en allt högre grad av tydlighet, flyt och anpassning till sammanhanget i sin muntliga och skriftliga interaktion. Dessutom krävs det att eleven använder allt mer funktionella strategier för att lösa problem i sin interaktion och för att förbättra den.

– *reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används*

I de tidigare årskurserna ger eleven enkla kommentarer till några företeelser och gör enkla jämförelser med egna erfarenheter. I senare årskurser och på högre betygsnivåer krävs att eleven visar ett ökat djup i sina diskussioner om företeelser och i sina jämförelser med egna erfarenheter.

Bilaga: Användningen av värdeord i kunskapskraven

I kunskapskraven används ett begränsat antal uttryck, värdeord, för att beskriva kunskapsnivåer för olika betygssteg på ett enhetligt och tydligt sätt. Alla värdeord i kunskapskraven är fetmarkerade för att skillnaderna mellan kunskapskraven ska bli tydliga.

Kunskapskraven i engelska, moderna språk och teckenspråk för hörande skiljer sig från övriga ämnen i sin uppbyggnad och i begreppsanvändningen. Skillnaderna beror på att kursplanerna och kunskapskraven i dessa språkämnen utgår från beskrivningen av språkfärdighetsnivåer i den tidigare nämnda gemensamma europeiska referensramen för språk, GERS.

Som exemplet i tabellen nedan vill visa anger kunskapskraven språkfärdighet på olika betygsnivåer genom att kombinera flera värdeord. Det beror på att olika värdeord beskriver olika språkliga förmågor. Språkfärdigheten i produktion och interaktion är komplex och det är kombinationen av värdeord som i sig utgör progressionen.

E	C	A
I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig enkelt och begripligt med fraser och meningar . (...) I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig enkelt och begripligt med ord, fraser och meningar .	I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig enkelt, relativt tydligt och till viss del sammanhängande . (...) I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig enkelt och relativt tydligt med ord, fraser och meningar .	I muntliga och skriftliga framställningar av olika slag kan eleven formulera sig enkelt, relativt tydligt och relativt sammanhängande . (...) I muntlig och skriftlig interaktion kan eleven uttrycka sig enkelt och tydligt med ord, fraser och meningar samt i någon mån anpassat till syfte, mottagare och situation.

Tabellen är ett utdrag ur kunskapskraven för moderna språk i årskurs 9 inom ramen för språkval och för engelska i årskurs 6.

Här följer en sammanställning av de olika värdeord som används för att beskriva de förmågor som tillsammans utgör språkfärdighet i produktion och interaktion. Den förklarar hur dessa värdeord ska förstås, det vill säga vilken förmåga som beskrivs och hur nivåerna på de olika förmågorna anges.

Vissa förmågor beskrivs bara i två steg, medan andra anges i flera, ibland upp till fem, steg. Anledningen till detta är att olika förmågor utvecklas olika snabbt. Det är därför som en förmåga i vissa fall kan beskrivas med samma värdeord på flera betygssteg. I utdraget ur kunskapskraven i tabellen ovan karaktäriseras till exempel språkets omfång och bredd som *enkelt* på samtliga betygssteg. Progressionen ligger istället i hur ett enkelt ord- och strukturförråd kombineras med de övriga språkliga förmågorna.

Språkets omfång och bredd	Enkelt	Relativt varierat
----------------------------------	--------	-------------------

Uttrycken beskriver elevens ord- och strukturförråd och förmågan att använda dessa i tal och skrift. *Enkelt* innebär att eleven använder ett mycket grundläggande förråd av ord och enkla fraser, medan uttrycket *relativt varierat* innebär att eleven har tillgång till och använder sig av en bredare repertoar av ord och satsstrukturer.

Språkets precision	Begripligt	Relativt tydligt	Tydligt
---------------------------	------------	------------------	---------

Uttrycken beskriver hur effektivt eleven utnyttjar och organiserar det språk hon eller han har tillgång till för att framföra sitt budskap i tal och skrift. Uttrycket *begripligt* innebär att eleven kan använda några få enkla grammatiska strukturer och mönster och för det mesta göra sig förstådd. *Relativt tydligt* innebär att eleven kan använda enkla strukturer och mönster och oftast göra sig förstådd. Uttrycket *tydligt* handlar om att eleven kan använda vanliga strukturer och mönster och uttrycka sig förhållandevis exakt.

Grad av textbindning	Med enstaka ord och fraser	Med fraser och meningar	Till viss del sammanhängande	Relativt sammanhängande	Sammanhängande
-----------------------------	----------------------------	-------------------------	------------------------------	-------------------------	----------------

Uttrycken beskriver elevens förmåga att strukturera budskap och ordna satser så att de bildar sammanhängande språk i tal och skrift. Uttrycken *med enstaka ord och fraser* respektive *med fraser och meningar* beskriver ett mycket grundläggande förråd av ord, enkla fraser och meningar som eleven använder för att kommunicera.

I uttrycken *till viss del sammanhängande*, *relativt sammanhängande* och *sammanhängande* ligger att eleven i allt högre utsträckning kan använda sambands- eller bindeord för att knyta samman satser och meningar på ett relevant sätt. Uttrycken används dessutom för att ange en ökad förmåga att hålla en röd tråd i en framställning och att tydliggöra orsaks- eller följdförhållanden. De pronomen som eleven använder refererar också på ett allt tydligare sätt till sitt huvudord eller till en fras.

Flöde i interaktion och produktion	Med enstaka ord och fraser	Med ord, fraser och meningar	Med visst flyt	Med flyt
---	----------------------------	------------------------------	----------------	----------

Uttrycken beskriver i vilken utsträckning eleven talar, skriver och samtalar med ett naturligt flöde utan att behöva stanna upp eller tveka så att det stör kommunikationen. Uttrycken *med enstaka ord och fraser* respektive *med fraser och meningar* beskriver hur eleven uttrycker sig i olika typer av framställningar och interagerar, till exempel genom

att ställa och besvara enkla frågor, ibland med märkbara pauser för omformuleringar och omtagningar.

Uttrycket *med visst flyt* innebär främst att eleven uttrycker sig relativt obehindrat i olika typer av framställningar och interagerar relativt otvunget genom att haka i och fylla på samtalet utan att alltför ofta tveka eller behöva stanna upp. Uttrycket *med flyt* innebär att det finns ett naturligt flöde i framställningen och att eleven interagerar genom att på ett relevant och otvunget sätt haka i, fylla på och utveckla samtalet.

Grad av mottagaranpassning	I någon mån anpassat	Med viss anpassning
-----------------------------------	----------------------	---------------------

Uttrycken beskriver elevens förmåga att anpassa sitt språk efter mottagare, syfte och situation. Det kan handla om val och användning av hälsningsfraser eller tilltalsformer, anpassning till artighetskonventioner eller till formella och informella stilnivåer som är knutna till språket och språkområdet. Det kan också handla om att anpassa talhastigheten eller artikulationen efter vem man vänder sig till.

Uttrycket *i någon mån anpassat* innebär att eleven kan delta i mycket korta sociala samtal och använda enkla, vardagliga fraser som fungerar i det aktuella sammanhanget. Uttrycket *med viss anpassning* innebär att eleven kan klara sig i några olika sociala sammanhang genom att hantera mindre förutsägbara men enkla situationer på ett sätt som är lämpligt och funktionellt.

Skolverket

www.skolverket.se

ISBN: 978-91-7559-303-6